

Таким образом, экономическая эффективность предпринимательства не может быть выражена каким-либо одним показателем. Нужна система показателей, но в этой системе должно быть объединяющее начало, основной решающий критерий, в свете которого выбираются остальные показатели. Только в комплексе система показателей (по одному критерию) может характеризовать эффективность. В таком случае можно утверждать о выполнении основной цели анализа, которая заключается в выборе направлений развития предприятия.

Литература

1. Аналіз фінансового стану підприємств: Навч. посіб. / Кер. і наук. ред. С. М. Шкарлет. 2-е доп. — К.: ТОВ «Дорадо-Друк», 2009. — 292 с.
2. Ковалев В. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. — М.: ПБОЮЛ, 2000, — 424 с.
3. Олексієва Г. В. Генезис критеріїв ефективності діяльності підприємства // Проблеми формування ринкової економіки: — 2001. — С. 163—168.
4. Підприємництво: організація, ефективність, бізнес-культура: Навч. посіб. — Вид. 3-є. Без змін / В. М. Колот, І. М. Репіна, О. В. Щербина. — К.: КНЕУ, 2010. — 444 с.
5. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. 5-е изд., перераб. и доп. — М.: ИНФРА — М. 2009. — 536 с.

УДК 336.14

Кондратюк С. Я., к.е.н.,
доцент, заступник завідувача
кафедри фінансів КНЕУ імені
Вадима Гетьмана, Україна

Дзюбенко Л. М., к.е.н.,
доцент, доцент кафедри
економіки підприємств ДВНЗ
«КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,
Україна

ПАРАДИГМА БЮДЖЕТНОЇ ЄМНОСТІ

Анотація. Розглянуто бюджетну ємність як теоретичний підхід до виміру бюджетного потенціалу. Показовим прикла-

kondratuk_sergey@ukr.net
dzubenko_luba@ukr.net

Kondratyuk Sergey, Cand. Of Sc. (ec.), assistant professor, SHEI «Vadim Hetman Kiyv National Economic University», UKRAINE

Dzyubenko Lubov, Cand. Of Sc. (ec.), assistant professor, SHEI «Vadim Hetman Kiyv National Economic University», UKRAINE

PARADIGM BUDGET CAPACITY

Summary. The budgetary capacity as a theoretical approach to measuring the budgetary capacity. Illustrative example of

дом бюджетної емності є боргова емність.

Ключові слова: бюджетна емність, боргова емність, ефективність бюджетних видатків, бюджетна ефективність

fiscal capacity is the debt capacity.

Key words: budget capacity, debt capacity, the effectiveness of budget expenditures, budget performance

Головним чинником, що впливає на парадигму бюджетної емності, є потреба багатьох країн здійснювати бюджетні інвестиції в умовах необхідності підтримки бюджетної збалансованості і стійкості. Бюджетна збалансованість полягає у рівновазі видаткових зобов'язань і доходів бюджету та досягається шляхом прийняття політичних рішень про розмір державного сектора економіки, його цілі й завдання. Водночас стійкість бюджету є здатністю переносити економічні негаразди без кардинального перегляду його соціальних зобов'язань. Тому бюджетна емність має тісний зв'язок із ефективністю бюджетних видатків.

Найпоширенішими підходами до визначення бюджетної емності є:

1) потенційна можливість держави фінансувати досягнення бажаних цілей за умови бюджетної стійкості в середньо- і довгостроковій перспективі;

2) різниця між поточним рівнем бюджетної емності і максимально можливим її рівнем, що не призводить до зниження спроможності державного сектора.

Концепт бюджетної емності підлягає розгляду як з боку бюджетних видатків, так і бюджетних доходів. Певна частина бюджетних видатків, як правило, неефективна, бо пов'язана з нечіткістю і численністю видаткових пріоритетів держави. Проблемою більшості експорто-орієнтованих країн є не стільки недостатній обсяг бюджетної емності (сприятлива кон'юнктура в останні роки істотно збільшила бюджетні ресурси цих країн), скільки її ефективне використання.

Необхідність у додатковій бюджетній емності зумовлена необхідністю:

1) вирішити гострі проблеми, що обмежують економічне зростання (наприклад, інфраструктурні обмеження);

2) знизити рівень бідності;

3) реагувати на глобальні виклики (старіння населення, глобальне потепління клімату тощо).

Бюджетна емність нерозривно пов'язана з практичним втіленням бюджетної стійкості та довгострокового фінансового планування. Серед напрямків підвищення бюджетної емності є зрос-

тання бюджетних доходів, підвищення ефективності бюджетних видатків, збільшення фінансових трансфертів від зовнішніх донорів, збільшення державних і місцевих позик. Потребують уваги бюджетні ризики, властиві тим або тим інструментам збільшення бюджетної ємності та управління ними. Важливість міжбюджетних відносин полягає у створенні стимулів для місцевих органів влади до підвищення ефективності бюджетних видатків і розвитку податкової бази територіальних громад.

Бюджетна ємність може бути сформована і збільшена такими основними способами:

- підвищення бюджетних доходів, як за допомогою оптимізації податкового навантаження та розширення бази оподаткування, так і за допомогою збільшення податкових ставок (останнє можливе, якщо наслідком не буде знижена податкова ефективність);

- збільшення обсягу зовнішньої фінансової допомоги (грантів), у тому числі зниження боргового навантаження. Проте, зовнішні гранти вкрай волатильні порівняно з податковими доходами. Доцільнішим у довгостроковій перспективі є раціоналізація бюджетних видатків та управління макрофінансовими ризиками;

- зовнішні державні позики;

- приватизація державних активів;

- бюджетна децентралізація, що створює стимули до підвищення мобілізації податків і результативності видатків на місцевому рівні;

- зниження неефективних видатків бюджету, фінансування більш пріоритетних видатків (зміна структури видатків бюджету). В останньому випадку зв'язок з бюджетною ємністю є найбільш тісний. Прикладами неефективних (непродуктивних) видатків бюджету можуть бути субсидії комерційним підприємствам, надмірна зайнятість у бюджетному секторі, цінові субсидії тощо.

Можливим підходом до збільшення ефективності бюджетних видатків є залучення суб'єктів приватного сектора до надання публічних послуг, зокрема у формі державно-приватного партнерства чи аутсорсингу. Крім цього, можливе поліпшення якості управління публічними фінансами, перехід до бюджетування, орієнтоване на результат. Тому, що бюджетна ємність залежить від якості бюджетних інституцій і державного управління (наявності результативності видатків). Політика стимулювання економічного зростання може збільшувати бюджетну ємність (зростання доходів створює можливість для додаткових бюджетних видатків).

Боргова ємність (позикова потужність) бюджету є одним із ключових видів бюджетної ємності, на ній ґрунтується механізм управління боргом і умовними зобов'язаннями держави. Вона визначається як перевищення доходів бюджету над його видатками без врахування видатків на збільшення вартості основних фондів і видатків на обслуговування існуючих боргових зобов'язань у кожному періоді обраного інтервалу часу. При цьому інтервал часу не може бути менше тривалості перспективного бюджету, а період – перевищувати бюджетний рік. Фактично боргова ємність бюджету визначає граничні обсяги погашення і обслуговування боргових зобов'язань, які можна здійснювати за рахунок доходів бюджету. Боргова ємність бюджету визначається під час бюджетного планування.

Весь інтервал часу, на який проводиться розрахунок, поділяється на періоди. У кожному розрахунковому періоді на основі прогнозних даних обчислюється перевищення доходів над видатками бюджету без врахування капітальних видатків і видатків на обслуговування існуючих боргових зобов'язань. Розрахунок боргової ємності бюджету $БЄ_i$ здійснюється по формулі:

$$БЄ_i = \text{Доходи}_i - \text{Видатки}_i,$$

де доходи_i — доходи, що надійшли до бюджету, i -ому періоді (наприклад, кварталі);

Видатки_i — видатки бюджету, з яких виключені видатки на збільшення вартості основних фондів, видатки на обслуговування існуючих боргових зобов'язань, асигнування на погашення простроченої кредиторської заборгованості і виконання зобов'язань гарантованих за рахунок бюджету, в i -ому періоді.

Набір $БЄ_i$ для всіх періодів (наприклад, кварталів) являє собою боргову ємність бюджету на обраному інтервалі часу

$$БЄ_i = \{БЄ_i\}, i = 1, \dots, N,$$

де N — число періодів в інтервалі розрахунку.

Підвищення ефективності бюджетних видатків вимагає наявності відповідних інституційних умов і високої якості державного управління. До бюджетних інститутів можна віднести закони, правила, процедури, організації й традиції. Сильні (зрілі) бюджетні інститути сприяють підвищенню ефективності бюджетних видатків і бюджетної стабільності, що стимулює економічне зростання. Проблеми оцінки бюджетних програм пов'язані з недоліком інформації про щорічні результати виконання програм, обмеженістю напрямів і видів видатків, з яких проводилася оцінка, обмеженістю фінансових

ресурсів, що направляються на проведення оцінки тощо. Потрібно провести інтеграцію оцінки видаткових програм у бюджетний процес, що враховує недоліки попередніх періодів. У міністерствах і відомствах на служби внутрішнього аудиту має бути покладена стратегічна оцінка діяльності, до якої входить оцінка видаткових програм. Таким чином, зовнішня оцінка видаткових програм доповнюється внутрішнім механізмом контролю.

Крім того, на парадигму бюджетної ємності впливає забезпечення збалансованості бюджетної системи в довгостроковому періоді як головне завдання бюджетної політики. Законодавче встановлення обмежень (умов) для затвердження бюджетів з дефіцитом є одним із ключових і загально визнаних у міжнародній практиці принципів відповідального управління державними фінансами. Відсутність таких жорстких обмежень (умов) знижує стійкість бюджетної системи, довіру до здійснюваної бюджетної політики та її передбачуваності. Тому метою бюджетної політики є бюджетна дисципліна та ефективність. Бюджетна дисципліна досягається за допомогою підтримки бюджетних правил, які сприяють обмеженню розмірів бюджетного сектора, створюють умови для бюджетної консолідації. Таким чином, підвищення бюджетної ефективності можливе за наступних умов: бюджетного планування «знизу»; середньострокового бюджетного планування, орієнтованого на результат; наявності регулярної оцінки результативності бюджетних видатків; бюджетної прозорості.

УДК 338.23: 65.014.12

Кукоба О. В.,

аспірант кафедри економіки підприємств ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», Україна

Kukoba Olexandr,

Assistant at the department of economic of enterprises «KNEU named after Vadym Hetman», Ukraine

ТРИСПРЯМОВАНІСТЬ РЕОРГАНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Анотація. Звернуто увагу на недосконалість розробок стосовно понятійного апарату реорганізаційної теорії. Запропоновано нове бачення реорганізаційних процесів і удосконалені тлумачення нових термінів

POLYORIENTATION REORGANIZATION PROCESSES ON ENTERPRISES

Summary. Paid attention on imperfection of developments in touch with the concept vehicle of reorganization theory. New vision of reorganization processes is offered and improved interpretations of new terms